

การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับที่ สาขาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2542 - 2551¹

An Analysis of Theses in Library and Information Science in Thailand Distributed During B.E. 2542 - 2551

ดวงกมล วงศ์จันทร์²

Duangkamol Wongjun

แววตา เตชาทวีวรรณ³

Wawta Techataweewan

ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์⁴

Thadasak Wajiraprechapong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับที่ สาขาบรรณารักษศาสตร์ และสารสนเทศศาสตร์ที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2542-2551 ในด้านสถาบัน ปีที่พิมพ์ ขอบเขตเนื้อหา ประเภทของห้องสมุด เขตภูมิศาสตร์ วิธีวิจัย ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทฉบับที่ สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2542-2551 ของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอน จำนวน 10 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 614 ชื่อเรื่อง เครื่องมือวิจัยที่ใช้คือ แบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันที่มีวิทยานิพนธ์จำนวนสูงสุด 157 ชื่อเรื่อง รองลงมาคือ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย จำนวน 118 ชื่อเรื่อง ขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่มีการศึกษามากที่สุด คือ ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ประเภทของห้องสมุดที่มีการศึกษามากที่สุด คือ ห้องสมุดสถาบัน อุดมศึกษา เขตภูมิศาสตร์ที่มีการศึกษามากที่สุด คือ เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วิธีวิจัยที่ใช้มากที่สุด คือ การวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร/กลุ่มตัวอย่างที่ใช้มากที่สุดคือ กลุ่มอาชีพที่หลากหลาย วิธีการสุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษามากที่สุด คือ การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุด คือ แบบสอบถามหรือแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิจัยของ วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่มีการศึกษามากที่สุด คือ สถิติพรรณนา โดยใช้ค่าร้อยละมากที่สุด

¹บทความจากวิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มศว ประจำปีงบประมาณ 2554

²นิสิตปริญญาโท ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: poo_dk@hotmail.com

³Ph.D., ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: walta@swu.ac.th

⁴อาจารย์พิเศษ ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ E-mail: tadasak@swu.ac.th

Abstract

This research aimed to analyze the content of Master's degree theses in Library and Information Science, distributed during B.E. 2542-2551, in terms of institution, year of publication, content area, type of library, geographical location, research methodology, population/sample group, sampling method, research instrument, and statistical method. The population of this research was the Master's degree theses in Library and Information Science in Thailand, distributed during B.E. 2542-2551 of 10 higher education institutions. The total number of thesis titles was 614. The thesis data sheet which the researcher created was used as a data collection tool. The data was analyzed by using statistics of percentages. The results of this research indicated as follows: the institution with the highest total number of thesis titles was Ramkhamhaeng University, 157 titles, followed by Chulalongkorn University, 118 titles. The most studied content area of Master's degree theses in Library and Information Science that was studied was resource and information sources. The most studied type of library was the academic library. The geographical location on which theses focused the most was Bangkok metropolis and its vicinity. The most used research methodology was a survey research. The population/sample group used the most was a various occupations group. The most used sampling method was a purposive sampling. The research instrument used the most included a questionnaire and evaluation form. The most used statistical method descriptive statistics by most using statistics of percentages.

คำสำคัญ: การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์: บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

Keyword: Theses analysis; Library and Information Science

บทนำ

การศึกษาบรรณารักษศาสตร์เกิดขึ้นแห่งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งจัดให้มีการสอนบรรณารักษศาสตร์ขึ้นอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อ พ.ศ. 2430 โดย เมลวิลล์ ดิวอี้ (Melvil Dewey) ได้จัดตั้งโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์แห่งแรกขึ้นที่มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ต่อมาการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์ได้ขยายตัวออกไปอย่างกว้างขวาง เมื่อ พ.ศ. 2470 มหาวิทยาลัยชิคาโกเริ่มเปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอกในสาขามหาวิทยาลัยขนาดใหญ่หลายแห่งในสหรัฐอเมริกาและในประเทศที่พัฒนาแล้วได้เปิดสอนบรรณารักษศาสตร์ทั้งในระดับปริญญาโทและปริญญาเอก ในประเทศที่กำลังพัฒนาส่วนมากเปิดสอนหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท เช่น ฟิลิปปินส์ เกาหลี เป็นต้น ส่วนประเทศอินเดียและประเทศไทยมีการสอนหลักสูตรนี้ถึงระดับปริญญาเอก (ธาดาศักดิ์ วชิรปรัชญาพจน์. 2534: 5-6) หลักสูตรบรรณารักษศาสตร์เดิมเรียกว่า “บรรณารักษศาสตร์” ต่อมาเมื่อความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศเพิ่มมากขึ้นและผลักดันให้เข้าสู่สังคมสารสนเทศ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนหลักสูตรของโรงเรียนบรรณารักษศาสตร์โดยใช้ชื่อหลักสูตรว่า “บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์” (ชุตติมา สัจจามันท์. 2546: 28) ทั้งนี้คำว่า “บรรณารักษศาสตร์” มาจากคำในภาษาอังกฤษ คือ “Library science” “Librarianship” และ “Library studies” ซึ่งทั้งสามคำมีความหมายเหมือนกัน (สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. 2510: 3) แต่คำว่า “Library science” ใช้กันแพร่หลายมากกว่า คำว่า “บรรณารักษศาสตร์”

หมายถึง ศาสตร์ที่ว่าด้วยการรวบรวม เก็บรักษา และแจกจ่ายความรู้ที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์หรือข้อเขียน โดยอาศัยห้องสมุดเป็นสื่อ ตลอดถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยการจัดห้องสมุด ส่วนคำว่า “สารสนเทศศาสตร์” มาจากคำในภาษาอังกฤษคือ “Information science” เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยการจัดการเกี่ยวกับความรู้ ข่าวสาร ตลอดจนข้อมูลต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งให้ผู้ผู้ใช้ได้รับประโยชน์จากความรู้หรือข่าวสารดังกล่าวได้อย่างรวดเร็วและเป็นประโยชน์มากที่สุด (จารุวรรณ สันธุโสภณ. 2521: 71, 79)

การศึกษาระบบบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทยได้เริ่มต้นอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2494 ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยจัดสอนวิชาการจัดห้องสมุด เป็นหลักสูตรภาคพิเศษมีการเรียนการสอนในช่วงตอนเย็น (สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. 2510: 2) หลังจากที่ได้เปิดสอนติดต่อกันมาเป็นเวลา 5 ปี ใน พ.ศ. 2498 ได้เสนอขอจัดตั้งแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ขึ้นในคณะอักษรศาสตร์ นับเป็นแผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์แห่งแรกของประเทศไทย โดยเริ่มเปิดสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ชั้นอนุปริญญา หลักสูตร 1 ปี ต่อมาได้ขยายเปิดสอนระดับปริญญาตรีเมื่อ พ.ศ. 2502 และระดับบัณฑิตศึกษา เมื่อ พ.ศ. 2507 จากจุดเริ่มต้นดังกล่าวทำให้การศึกษาระบบบรรณารักษศาสตร์ได้พัฒนาเจริญก้าวหน้า โดยขยายการสอนในสถาบันอุดมศึกษาแห่งอื่นซึ่งเปิดสอนเพิ่มขึ้นโดยลำดับ พ.ศ. 2546 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิตสาขาวิชาสารสนเทศศึกษาและมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชเปิดสอนหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์ ในปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันการศึกษาระบบบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยครอบคลุมทั้ง 3 ระดับ คือ ปริญญาตรี ปริญญาโทและปริญญาเอก คณะที่สังกัด ได้แก่ คณะอักษรศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ยกเว้นมหาวิทยาลัยมหาสารคามที่สังกัดคณะวิทยาการสารสนเทศ ในปัจจุบันสาขาบรรณารักษศาสตร์ได้เชื่อมโยงหรือเกี่ยวข้องกับสารสนเทศศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ชื่อหลักสูตรจึงเปลี่ยนไปจากเดิมที่ใช้ “บรรณารักษศาสตร์” เป็น “บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์” “บรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์” “สารสนเทศศาสตร์” “การจัดการสารสนเทศ” และ “สารสนเทศศึกษา” รวมทั้งมีรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลายทั้งระบบเปิด ระบบตลาดวิชา และระบบการศึกษาทางไกล (ชุตินา สัจจานันท์. 2546: 30)

การเปิดสอนหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์ในระดับปริญญาโทครั้งแรกที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2507 นับเป็นก้าวที่สำคัญยิ่งของการวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ในประเทศไทย เนื่องจากหลักสูตรดังกล่าวกำหนดให้การเขียนวิทยานิพนธ์เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (ชุตินา สัจจานันท์. 2537: 2-3) และต่อมามีมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งอื่น ๆ ที่ขยายการสอนในระดับปริญญาโททางบรรณารักษศาสตร์ วิทยานิพนธ์หรือบางแห่งเรียกว่า “ปริญญาโท” ในการศึกษาระดับปริญญาโทและงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เป็นการสร้างสรรค์องค์ความรู้และพัฒนาวิทยาการทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ให้เกิดแนวคิดและสร้างนวัตกรรมในการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการดำเนินงานของห้องสมุดในประเทศไทย จึงได้มีผู้รวบรวมและจัดทำเป็นฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ได้แก่ ฐานข้อมูล Thai Digital Collection ในโครงการ ThaiLis ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยของศูนย์บริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ของแต่ละห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเพื่อสะดวกต่อการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งมีผู้ที่ศึกษา วิเคราะห์วิทยานิพนธ์และงานวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่ผลิตในประเทศไทยเพื่อศึกษาพัฒนาการและแนวโน้มของวิทยาการด้านนี้ ซึ่งได้แก่ งานวิจัยของภรณ์ ศิริโชติ (2521) ที่วิเคราะห์วิทยานิพนธ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ถึง พ.ศ. 2519 งานวิจัยของอัจฉรา ด่านพิทักษ์ (2547) ที่วิเคราะห์เนื้อหาของวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2512-2545 งานวิจัยของสุพัตรา ศิริวัฒน์ (2547) ที่วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2546 และงานวิจัยของสิริพันธ์ รุ่งวิชานีวัฒน์ (2552) ที่วิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2533-2550 ซึ่งเป็นการศึกษา

วิทยานิพนธ์ของแต่ละสถาบันอุดมศึกษา สำหรับการศึกษาวิทยานิพนธ์ในภาพรวม ได้แก่ งานวิจัยของจุฬาลงกรณ์ ทัฬโยธา (2538) ซึ่งวิเคราะห์การกระจายเนื้อหาวิทยานิพนธ์ที่จัดพิมพ์ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2536 งานวิจัยของชุติมา ลัจจันนท์ (2537) ศึกษาสถานภาพงานวิจัยที่เผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 ถึง พ.ศ. 2535 และงานวิจัยของเพ็ญสุภา นาทอง (2543) วิเคราะห์วิทยานิพนธ์ที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2541

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ดังกล่าวพบว่า ย่างขาดการศึกษาในภาพรวมที่เป็นปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิทยานิพนธ์ในภาพรวมระหว่าง พ.ศ. 2542 ถึง พ.ศ. 2551 ซึ่งต่อเนื่องจากงานของเพ็ญสุภา นาทอง โดยรวบรวมบรรณานุกรมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ทั้งนี้เนื่องจากวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาทางวิชาการ และวิชาชีพเพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานห้องสมุดด้านบริหาร งานเทคนิค และงานบริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาตรี สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2542-2551 ในด้านสถาบัน ปีที่พิมพ์ ขอบเขตเนื้อหา ประเภทของห้องสมุด เขตภูมิศาสตร์ วิธีวิจัย ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และสถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทและปริญญาตรี สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2542-2551 ของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอน จำนวน 10 แห่ง ได้แก่ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมราช รวมจำนวนทั้งสิ้น 614 ชื่อเรื่อง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วิทยานิพนธ์ หลักการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยและสร้างแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์

2.2 สร้างเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์ โดยอาศัยแนวคิดของงานวิจัยที่ได้ศึกษาและดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 นำแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์เสนอต่อกรรมการที่ปรึกษาปริญญาโทและปริญญาตรี เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเชิงโครงสร้างและให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

2.2.2 นำแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่แก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบหาความเที่ยงของแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2.3 นำแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์ที่ทดสอบความเที่ยงแล้วไปบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์ทั้งหมด 614 ชื่อเรื่อง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอหนังสือความร่วมมือจากบัณฑิตวิทยาลัยของสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ เพื่อขอรายชื่อวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ที่มีการเผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2542-2551 นำรายชื่อวิทยานิพนธ์ที่ได้รับไปสืบค้นเพื่อหาตัวเล่มจากเว็บไซต์ฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศดิจิทัลไทย (Thai Digital Collection: TDC) ของโครงการพัฒนาเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยไทย (Thailand Library Integrated System – ThaiLIS) เว็บไซต์ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทยของศูนย์บริการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และระบบสืบค้นฐานข้อมูลทรัพยากรสารสนเทศ (OPAC) ของแต่ละห้องสมุดมหาวิทยาลัย เพื่อดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาวิทยานิพนธ์ตามแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบบันทึกข้อมูลวิทยานิพนธ์มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติความถี่และร้อยละ และนำเสนอข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทยที่เผยแพร่ระหว่าง พ.ศ. 2542-2551 พบว่ามีจำนวนวิทยานิพนธ์ทั้งสิ้น 614 ชื่อเรื่อง จากมหาวิทยาลัย 10 แห่ง เมื่อจำแนกตามสถาบัน พบว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันที่มีวิทยานิพนธ์จำนวนมากที่สุด

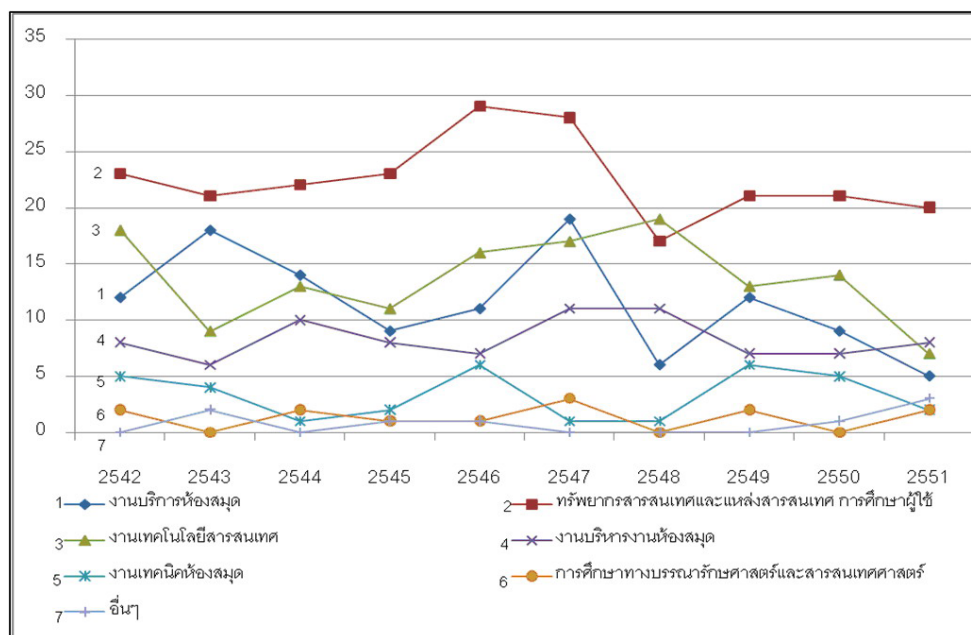
มหาวิทยาลัยรามคำแหงเป็นสถาบันที่มีวิทยานิพนธ์จำนวนมากที่สุด ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของชุดิมา สัจจานันท์ (2537) และเพ็ญสุภา นาทอง (2543) ที่พบว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นสถาบันที่ผลิตวิทยานิพนธ์จำนวนมากที่สุดกว่าสถาบันอื่น ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดสอนระดับปริญญาโท ตั้งแต่ปี 2535 และงานวิจัยของ ชุดิมา สัจจานันท์ (2537) ศึกษาวิทยานิพนธ์ในช่วง ปี 2507-2535 ซึ่งขณะนั้นมหาวิทยาลัยรามคำแหงยังไม่เปิดหลักสูตรระดับปริญญาโท และงานวิจัยของเพ็ญสุภา นาทอง ศึกษาวิทยานิพนธ์ในช่วงปี 2537-2541 เป็นช่วงเวลาที่มีมหาวิทยาลัยรามคำแหงเพิ่งเปิดสอนหลักสูตรปริญญาโท หรือกล่าวได้ว่ามหาวิทยาลัยรามคำแหงมีจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาโทสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จำนวนมากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น ทั้งนี้เนื่องจากมหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดสอนหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ภาคพิเศษซึ่งมีการเรียนการสอนนอกเวลาปกติ และผู้ที่ศึกษาต่อในสาขาในระดับปริญญาโทส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ทำงานแล้วและมีความต้องการเรียนในภาคพิเศษมากกว่าภาคปกติ จึงทำให้มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีจำนวนนักศึกษามากกว่ามหาวิทยาลัยอื่น นอกจากนี้มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องจึงทำให้มีจำนวนวิทยานิพนธ์ที่เผยแพร่มีออกมาอย่างต่อเนื่อง ส่วนมหาวิทยาลัยอื่นที่ไม่มีจำนวนวิทยานิพนธ์เพิ่มขึ้น เนื่องจากเปิดรับนักศึกษาจำนวนน้อย มีการปิดการเรียนการสอนในบางปีที่จำนวนนักศึกษาไม่ครบตามกำหนดหรือเปิดรับปีเว้นปี รวมทั้งการปรับโครงสร้างหลักสูตรการเรียนการสอนให้นักศึกษาสามารถเลือกทำสารนิพนธ์หรือรายงานการศึกษาอิสระแทนการทำวิทยานิพนธ์ได้

2. ขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่มีการศึกษามากที่สุด คือทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ

ขอบเขตเนื้อหาเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ มีการศึกษามากที่สุด ตั้งแต่อดีต ปี 2508 จนถึงปัจจุบัน ปี 2551 ซึ่งสอดคล้องกับทุกงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ศึกษาขอบเขตงานวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศไทย ได้แก่ งานวิจัยของนางลักษณ์ ไม่นายกิจ (2529) ประภาวดี สืบสนธิ์ (2536) เพ็ญสุภา นาทอง (2543) ภรณ์ ศิริโชติ (2544) สุพัตรา ศิริวัฒน์ (2547) อัจฉรา ด่านพิทักษ์ (2547) และสิริพันธ์ รุ่งวิชานวิวัฒน์ (2552) แสดงให้เห็นว่านักศึกษาระดับปริญญาโทส่วนใหญ่ยังคงให้ความสนใจศึกษาในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะ

ขอบเขตเนื้อหาดังกล่าวครอบคลุมถึงการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้สารสนเทศ และการแสวงหาสารสนเทศ ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยค่อนข้างเป็นรูปธรรมและเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้วิจัย ผู้วิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน หรือวางแผนพัฒนาห้องสมุดที่ตนเองทำงานหรือเกี่ยวข้องได้ นอกจากนี้กระแสนิยมการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศและการศึกษาผู้ใช้ในชนบทเหมือนจะแพร่หลายในประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ รานา (Rana. 2011) ที่ศึกษาวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยในประเทศอินเดียในช่วง ปี 2500-2546 พบว่า วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดและการศึกษาผู้ใช้เป็นหัวข้อที่นิยมทำมากที่สุด และงานวิจัยของนาเซียร์และมาห์มูด (Naseer; & Mahmood. 2009) ที่ศึกษางานวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในประเทศปากีสถาน ในช่วง ค.ศ. 1988-2007 พบว่าขอบเขตเนื้อหาด้านทรัพยากรสารสนเทศเป็นที่นิยมอันดับสองรองจากขอบเขตเนื้อหาด้านอุตสาหกรรม การประกอบอาชีพและการศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า สถาบันที่มีการวิจัยเรื่องนี้น่ามากที่สุด คือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เนื่องจากหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง ได้เปิดสอนรายวิชาที่เกี่ยวกับแหล่งทรัพยากรสารสนเทศและบริการสารสนเทศตั้งแต่เริ่มเปิดสอนหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในปี 2535 โดยกำหนดให้เป็นวิชาบังคับและเปิดสอนต่อเนื่องมาจนถึงหลักสูตรที่ปรับปรุงใหม่และใช้อยู่ในปัจจุบัน

3. ขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์จำแนกตามปีที่พิมพ์ ซึ่งวิเคราะห์ผลตามแผนภูมิ 1 พบว่ามีประเด็นสำคัญ ดังนี้

แผนภูมิ 1 ขอบเขตเนื้อหาของวิทยานิพนธ์จำแนกตามปีที่พิมพ์

ทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งสารสนเทศ ปีที่ทำวิจัยจำนวนมากที่สุด คือ ปี 2546-2547 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าขอบเขตเนื้อหาด้านการบริการมีการทำวิจัยจำนวนมากที่สุดในปี 2547 เช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากว่าการศึกษเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งทรัพยากรสารสนเทศนั้นสอดคล้องกับการบริการของห้องสมุด จึงเป็นไปได้ว่าในช่วงปี 2546-2547 ขอบเขตเนื้อหาที่นิยมทำวิจัยมากที่สุด คือ การบริการห้องสมุด เนื่องจากผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งทรัพยากรสารสนเทศนั้นสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการบริการของห้องสมุดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

งานเทคโนโลยีสารสนเทศ ปีที่ทำวิจัยจำนวนมากที่สุด คือ ปี 2548 และปีที่ทำวิจัยน้อยที่สุด คือ ปี 2551 จากแผนภูมิ 1 แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันการทำวิจัยด้านนี้มีแนวโน้มลดลง ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศยังคงเป็นเนื้อหาพื้นฐานเพื่อให้เข้าใจและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีกับงานห้องสมุด แต่ไม่ได้มุ่งเน้นให้สร้างหรือพัฒนานวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับห้องสมุด การวิจัยในด้านนี้จึงอยู่ในวงจำกัด

งานบริหารงานห้องสมุด ปีที่ทำวิจัยจำนวนมากที่สุด คือ ปี 2547-2548 และปีที่ทำวิจัยน้อยที่สุด คือ ปี 2543 จากแผนภูมิ 1 แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันการทำวิจัยด้านนี้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา และเทคโนโลยีในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อการดำเนินงานห้องสมุด ห้องสมุดจำเป็นต้องใช้เทคนิควิธีการบริหารรวมทั้งเครื่องมือสมัยใหม่ในการจัดการเพื่อความอยู่รอดและพัฒนาห้องสมุดให้เจริญก้าวหน้าทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การตลาด การพัฒนาบุคลากร การประเมินห้องสมุด จึงทำให้หัวข้อนี้มีประเด็นที่กว้างขวาง หลากหลาย และน่าสนใจสำหรับการทำวิจัย

ขอบเขตเนื้อหาทางบรรณารักษศาสตร์ด้านอื่น ๆ ปีที่ทำวิจัยจำนวนมากที่สุด คือ ปี 2551 และปีที่ไม่มีการทำวิจัย คือ ปี 2542 ปี 2544 ปี 2547 ปี 2548 และปี 2549 จากแผนภูมิ 1 แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันการทำวิจัยด้านนี้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งขอบเขตเนื้อหาอื่น ๆ ที่ทำวิจัย ได้แก่ การจัดการความรู้ การบำบัดด้วยหนังสือ ค่านิยมต่อการประกอบอาชีพ การผลิตข้อมูลบัณฑิต และการสื่อสารในห้องสมุด จะเห็นว่าเนื้อหาที่ศึกษาจะมีความหลากหลายและเชื่อมโยงกับสาขาวิชาอื่น ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ระดับปริญญาโทของสถาบันการศึกษาหลายแห่งเปิดรับนักศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีสาขาอื่นที่ไม่ใช่บรรณารักษศาสตร์ จึงมีการวิจัยในมุมมองของสาขาวิชาอื่น ประกอบกับการศึกษาในปัจจุบันมีความเป็นสหสาขาวิชามากขึ้น จึงทำให้มีการประยุกต์และบูรณาการศาสตร์วิชาอื่นกับบรรณารักษศาสตร์ในการทำวิจัย

4. ประเภทของห้องสมุด ผลการวิจัยพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษามากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร การบริการ อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ งบประมาณ และเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นห้องสมุดที่ก้าวหน้ากว่าห้องสมุดประเภทอื่น จึงสามารถรองรับหัวข้อการวิจัยได้แทบทุกเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนางลักษณ์ ไม่น่ายกิจ (2529) ประภาวดี สืบสนธิ์ (2536) ชุตติมา สัจจานันท์ (2537) เพ็ญสุภา นาทอง (2543) ภรณี ศิริโชติ (2544) และสิริพันธ์ รุ่งวิชานวิวัฒน์ (2552)

5. เขตภูมิศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับเขตภูมิศาสตร์กรุงเทพฯและปริมณฑลมากที่สุด นอกจากนี้สถาบันการศึกษาทางบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์หลายแห่งที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพฯและปริมณฑล ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะวิจัยในสถานที่ไม่ห่างไกล สะดวกต่อการเดินทางไปศึกษาหรือเก็บข้อมูล หรือเป็นสถานที่ที่ผู้วิจัยพักอาศัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา สัจจานันท์ (2537) ซึ่งพบว่านักศึกษาสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นส่วนใหญ่

6. วิธีวิจัยและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นวิธีวิจัยที่มีการศึกษามากที่สุดและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุดคือ แบบสอบถาม/แบบประเมิน ทั้งนี้เนื่องจากแบบสอบถามทำให้เก็บข้อมูลจากประชากรหรือกลุ่มตัวอย่างได้กว้างขวาง เสียค่าใช้จ่ายและแรงงานต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับ การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีอิสระในการตอบและมีเวลาทบทวนก่อนจะตอบ (ลิน พันธ์พินิจ. 2549: 166-167) รวมทั้งเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่สะดวกและรวดเร็วกว่าวิธีอื่น เช่น การสัมภาษณ์ การสังเกตการณ์ การทดลอง เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ได้ ซึ่งผู้วิจัยต้องใช้เวลาอยู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยทั้งหมดที่ผ่านมา ได้แก่ ประภาวดี สืบสนธิ์ (2536) ชุตติมา สัจจามันท์ (2537) เพ็ญสุภา นาทอง (2543) ภรณ์ ศิริโชติ (2544) สุพัตรา ศิริวัฒน์ (2547) อัจฉรา ด่านพิทักษ์ (2547) และสิริพันธ์ รุ่งวิชาวัฒน์ (2552) ส่วนการวิจัยแบบผสมผสาน เป็นวิธีวิจัยที่มีการศึกษาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูลูบ (Ngulube. 2010) ซึ่งพบว่า นักวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ไม่นิยมใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน

7. ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ประชากร/กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ นอกเหนือจาก นิสิตนักศึกษา บรรณารักษ์ ครู/อาจารย์ ประชาชนทั่วไป และเอกสาร/หนังสือ มีการศึกษามากที่สุด โดยประชากร/กลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ นี้เป็นกลุ่มบุคลากรในหน่วยงาน หรือบุคคลเฉพาะสาขาอาชีพต่าง ๆ ที่หลากหลาย ซึ่งอาจมีความต้องการในการใช้สารสนเทศแตกต่างกันทำให้เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยในข้อ 2 ด้านขอบเขตเนื้อหาที่ผลการวิจัยพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศและแหล่งทรัพยากรสารสนเทศ ความต้องการและการใช้สารสนเทศ จำนวนมาก เนื่องจากการวิจัยในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์มีขอบเขตเนื้อหาซ้ำกันจึงต้องใช้ประชากรกลุ่มอื่น ทำให้ประชากรที่ใช้ในการวิจัยมีความหลากหลายทั้งด้านอาชีพการงานและที่อยู่อาศัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นางลักษณ์ ไม้หน่ายกิจ (2529) ประภาวดี สืบสนธิ์ (2536) ชุตติมา สัจจามันท์ (2537) เพ็ญสุภา นาทอง (2543) ภรณ์ ศิริโชติ (2544) และสิริพันธ์ รุ่งวิชาวัฒน์ (2552) ที่ผ่านมาที่พบว่าประชากร/กลุ่มตัวอย่างที่ใช้มากที่สุด คือ บรรณารักษ์ และนิสิตนักศึกษา

8. วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผลการวิจัยพบว่า ในการศึกษาส่วนใหญ่ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยเดิม ได้แก่ งานวิจัยของเพ็ญสุภา นาทอง (2543) ที่พบว่าใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายมากที่สุด งานวิจัยของอัจฉรา ด่านพิทักษ์ (2547) ที่พบว่าใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอนมากที่สุด และงานวิจัยของสุพัตรา ศิริวัฒน์ (2547) ที่พบว่าใช้วิธีการสุ่มแบบระดับขั้นมากที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการวิจัยในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในช่วงปี 2542 - ปี 2551 มีความหลากหลายด้านวิธีวิจัยมากขึ้น รวมทั้งมีความลุ่มลึกในการศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยข้อที่ 7 ที่พบว่าประชากร/กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมากที่สุด คือกลุ่มคนเฉพาะสาขาอาชีพต่าง ๆ นอกเหนือจากอาชีพบรรณารักษ์ นิสิตนักศึกษา ครู/อาจารย์ และประชาชนทั่วไป นอกจากนี้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นการเลือกตัวอย่างโดยใช้หลักเหตุผลและวิจารณญาณของผู้วิจัยเองในการตัดสินใจหรือกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างให้สอดคล้อง เหมาะสม และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากที่สุด (เกียรติสุดา ศรีสุข. ม.ป.ป.: 77-88; ลิน พันธ์พินิจ. 2549: 129) ดังนั้นผู้วิจัยส่วนใหญ่จึงเน้นศึกษาผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้วิจัย

9. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า สถิติที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ คือ สถิติพรรณนา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ ศิริโชติ (2544) สุพัตรา ศิริวัฒน์ (2547) และอัจฉรา ด่านพิทักษ์ (2547) นอกจากนี้ยังพบว่าสถิติที่ใช้ในการคำนวณมากที่สุด คือ ร้อยละ และสถิติอ้างอิงที่ใช้มากที่สุด คือ t-test/Z-test ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุตติมา สัจจามันท์ (2537) ส่วนงานวิจัยที่ไม่ใช้สถิติพบเป็นส่วนน้อย ทั้งนี้เนื่องจาก ร้อยละ เป็นค่าสถิติที่สามารถวิเคราะห์ได้ง่ายและรวดเร็ว จึงเป็นที่นิยมใช้กันมาก โดยเป็นการเปรียบเทียบความถี่หรือจำนวนที่ต้องการกับความถี่หรือจำนวนทั้งหมดที่เทียบเป็น 100 ทำให้แปลผลการเปรียบเทียบข้อมูลได้ชัดเจน ส่วนงานวิจัยที่ไม่มีการใช้สถิติพบว่ามีน้อยที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่มีการใช้สถิติน้อยมากหรือไม่ใช้เลย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะต่อภาค/สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์

1.1 ภาควิชา/สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ควรปรับปรุงการเรียนการสอนหรือหลักสูตรให้เห็นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าแนวโน้มการทำวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศลดน้อยมาก และการพัฒนาของห้องสมุดในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพิ่มมากขึ้น

1.2 ภาควิชา/สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ควรลดหรือปรับเปลี่ยนการวิจัยเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้สารสนเทศ และการแสวงหาสารสนเทศเนื่องจากผลการวิจัยพบว่าปริมาณวิทยานิพนธ์ด้านนี้มากที่สุด การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อดังกล่าวควรปรับเปลี่ยนเป็นการบูรณาการกับงานอื่นของห้องสมุดนอกเหนือจากงานบริการ ได้แก่ งานเทคนิค งานบริหาร และงานเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.3 ภาควิชา/สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ควรรวบรวมรายชื่อวิทยานิพนธ์ที่ดำเนินการเสร็จแล้วและอยู่ระหว่างดำเนินการ รวมทั้งมีการจัดทำเป็นฐานข้อมูลหรือเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลห้องสมุดของสถานศึกษา เพื่อให้เข้าถึงวิทยานิพนธ์ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ทันต่อเหตุการณ์ สะดวก รวดเร็วและครบถ้วน และสามารถใช้อุปกรณ์ในการศึกษาหรือการวิจัย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ ความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ แหล่งการเรียนรู้สารสนเทศ การแสวงหาสารสนเทศ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่ามีการศึกษามากที่สุด หากมีการสังเคราะห์จะสามารถได้ทฤษฎีหรือองค์ความรู้ใหม่ และลดความซ้ำซ้อนของหัวข้อการวิจัยที่อาจมีการทำวิจัยในเรื่องดังกล่าวต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาคุณภาพของวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในด้านความเหมาะสมของวิธีวิจัย การดำเนินการวิจัย และขอบเขตการวิจัยในด้านประชากร/กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และความเกี่ยวข้องของการใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ผลข้อมูล

2.3 ควรมีการวิเคราะห์เพื่อประเมินผลการวิจัยวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ในด้านการนำไปปฏิบัติ โดยศึกษาการนำผลการวิจัยสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ไปใช้ และการเห็นผลการวิจัยอย่างเป็นรูปธรรมและการประเมินคุณภาพผลการวิจัยในด้านทฤษฎีเพื่อรวบรวมความรู้ใหม่ในสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ที่ได้จากการวิจัย

2.4 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบหรือศึกษาความสัมพันธ์ของขอบเขตเนื้อหาวิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์กับการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ด้านหลักสูตรเนื้อหา ได้แก่ รายวิชาที่สอน อาจารย์ผู้สอน คุณสมบัติของผู้เรียน การกำหนดวิชาบังคับ วิชาเลือก และวิธีสอน/เทคโนโลยีการสอน

.....

เอกสารอ้างอิง

- เกียรติสุดา ศรีสุข. (ม.ป.ป.). **ระเบียบวิธีวิจัย**. เชียงใหม่: ภาควิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จรรยาฤกษ์ ทักโยธา. (2538). **การวิเคราะห์การกระจายของเนื้อหาปริญญาานิพนธ์ทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ซึ่งจัดพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึงปี พ.ศ. 2536**. ปริญญาานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารุวรรณ สินธุ์โสภณ. (2521). **วิทยานุกรมบรรณารักษศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ชุตินันท์ สัจจามันท์. (2537). **สภาพงานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- _____. (2546). **การวิจัยกับวิชาชีพบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ชมรมผู้สอนวิชา LIS สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย.
- ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์. (2534). **หลักบรรณารักษศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- นงลักษณ์ ไหมหน่ายกิจ. (2529). งานวิจัยทางบรรณารักษศาสตร์ของนิสิตบรรณารักษศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **บรรณารักษศาสตร์**. 6(1): 1-6.
- ประภาวดี สืบสนธิ์. (2536). **สาระสังเขปและบทวิเคราะห์วิทยานิพนธ์บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญสุภา นาทอง. (2543). **การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ในประเทศไทย ที่เผยแพร่ระหว่างปีพุทธศักราช 2537-2541**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม.(บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภรณ์ ศิริโชติ. (2521). **การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2508-2519**. วิทยานิพนธ์ อ.ม. (บรรณารักษศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2544, พฤษภาคม-สิงหาคม). **การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. 2539-2544**. **บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มข**. 19(2): 86-98.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2549). **เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- สิริพันธ์ รุ่งวิชาวัฒน์. (2552, กันยายน-ธันวาคม). **การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. 2533-2550**. **วารสารวิทยบริการ**. 20(3): 1-22.
- สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์. (2510). **การศึกษาบรรณารักษศาสตร์ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. ใน **บรรณารักษ์ 2009**. หน้า 1- 3. กรุงเทพฯ: แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัตรา ศิริวัฒน์. (2547). **การวิเคราะห์วิทยานิพนธ์สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2546**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

-
- อัจฉรา ด่านพิทักษ์. (2547). การวิเคราะห์เนื้อหาปริมาณนิพนธ์สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2512-2545. ปริมาณนิพนธ์ ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์
และสารนิเทศศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Naseer, M.M.: & Mahmood, K. (2009). LIS Research in Pakistan: An Analysis of Pakistan
Library and Information Science Journal 1998-2007, 2009. In **Library Philosophy and
Practice**. Retrieved January 12, 2011, from <http://eprints.rclis.org/handle/10760/13803>
- Ngulube, P. (2010, December). Mapping Mixed Methods Research in Library and
Information Science Journals in Sub-Saharan Africa 2004-2008. **The International
Information & Library Review**. 42(4): 252-261.
- Rana, R. (2011, March). Research Trends in Library and Information Science in India
with a Focus on Panjab University. **The International Information & Library Review**.
43(1): 23-42.